

VADÁSZAT.

Kormeghatározás: A farkasnál és a rókánál.

Írta: Szederjei Akos.

Február. Gyönyörű, ragyogó téli napsütés. A hegyoldalon szinte vakít a hó. A csodás szüzi fehérséget megtöri egy széles szarvasnyom. Jó bika lehet a gazdája. Nem régen járt itt a hegyek koronázatlan királya, egy csodaszép tizennégyes. Most ott áll a hegyoldal kiálló szikláján, mint egy bronzszobor.

Magasra tartott fejével szagol az erdő felé. Mintha egy árnyék vetődne is az erdő széltörte fájára.

A következő pillanatban egy nyaktörő ugrás és a tizennégyes már ott nyargal a hegyoldalban, de az előbb látott árnyék, egy ordas, is ott fut a szarvas-csapán. A bika bízik az erejében. Hatalmas ugrásokkal rohan a jól ismert sziklákon a szomszéd hegyoldal felé. Amint reáugrik a befagyott patak jegére a másik oldalból is kibukkan egy farkas.

A tizennégyes érzi, hogy itt ma élet-halálról van szó. Ez nem egy elkeseredett, éhes ordas egyéni vállalkozása, hanem jól megszervezett hajtásról van szó. Ez sem ijeszti meg, csak a völgy végén kezdődő jól kijárt vontató utat kell elérnie és akkor övé a világ. Nincs az a farkas, amelyik ott utólérje. De amikor odaér, elébe ugrik a harmadik farkas és szorítja a széltörés felé.

A bika érzi a végét. Fáradt. Most már nem olyan biztos az ugrása, el is csúszik egy gömbölyű jeges kövön. Ertörök a lába. Rajta vannak a farkasok. Fájdalom hasít bele a nyakánál, lábánál, oldalán. Tépik, marják a kérlelhetetlen hóhérai. A bika zöldgő vére megfesti a hófehér havat.

Már dagadtra falta magát minden farkas, mikor megérkezik egy elkésett öreg ordas. A vén gyilkos már sok ilyen hajszában vett részt, akkor még elől futott, ő törte a havat a társainak, ma már könyöradományokból él.

Nehezen szaggatja töredezett fogaival a maradékot. Pedig azok a fogak ilyen, rabló-munkára vannak felépítve. Különösen a hegyes, éles előzáfogak és a nagy tépőfogak mutatják a tulajdonosuk ragadozó voltát. Ezek a fogak nemcsak reá jellemzők, hanem kisebb termetű rokonára, a rókára is.

A farkas és a róka a ragadozókhöz, mégpedig a kutyafélékhez tartozik. A ragadozók fogazatára jellemző, hogy zápfogaik alakja és nagysága nagyon különböző. Különösen feltűnő a zápfogak közül kiemelkedő nagy tépő- vagy szakítófog. A tépőfogak előtti zápfogak élesek, hegyesek, csúcsosak. A szakítófog mögötti zápfogak gumósak és szélesek. A felső állkapocs szakítófoga nem

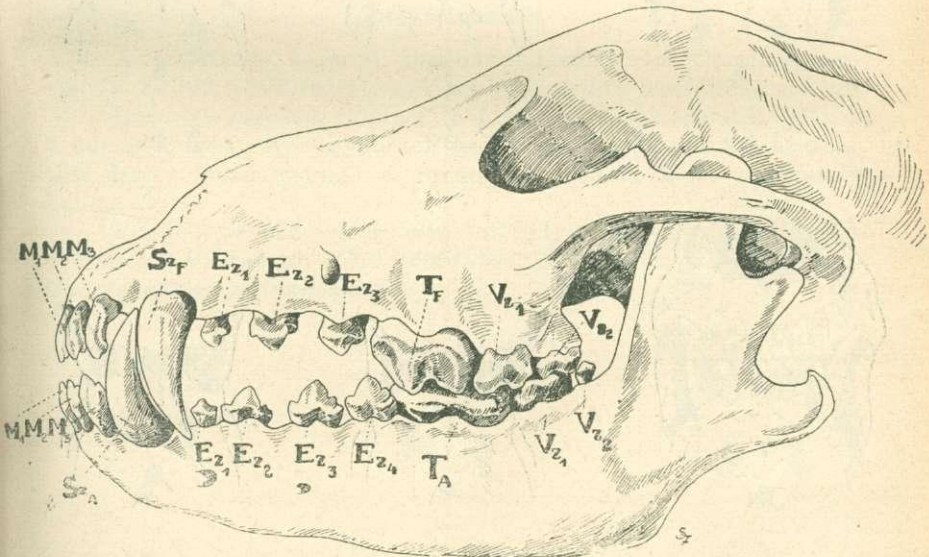
más, mint az utolsó előzáfog. Ennek háromhegyű koronája, a külső részén két gyökere, a belső oldalon pedig gumója és alatta egy harmadik gyökere van. Az alsó szakítófog megfelel az első utó- vagy valódi záfognak. A két gyökerén kétkarélyú korona ül, amelynek belső gumója is van.

A fogak ollószerűen vágnak egymás mellé.

A nagyra kifejlődött szakítófogból következtethetünk az egyes állatfajok táplálkozására is. Az éles, hegyes záfogak mutatják, hogy az állat többnyire melegvérű állatok húsvával él. Ugyancsak ezt mutatja a jól fejlett szakítófog is. Ugyanis minél fejlettebb a szakítófog, annál ragadozóbb és csak melegvérű állatokat gyilkoló az állat.

A kutyafélék fogainak a száma: 6–6 metszőfog, 2–2 erős és kiálló szemfog (ebfogak), felül 6–6 és alul 7–7 záfog. A záfogak közül: felül 3–3 és alul 4–4 a hegyes, éles előzáfog. Azután jön a 2–2 szokatlanul nagy szakító- vagy tépőfog és végül a szélesebb gumós 4–4 utó- vagy valódi záfog. Az összes fogak száma tehát: 42.

Az alábbi ábrában az egy oldalon álló fogakat látjuk. A metsző fogakat M_1, M_2, M_3 -al, a szemfogakat Sz_A, Sz_F az előzáfogakat Ez_1, Ez_2, Ez_3, Ez_4 -el, a szakító vagy tépő fogakat T_A, T_F -el, végül a valódi vagy utózáfogakat Vz_1, Vz_2 -vel jelöltem.

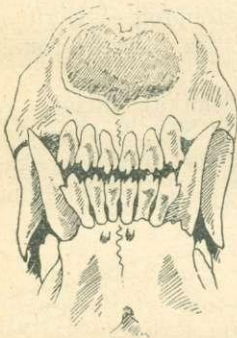
1. ábra. A kutyafélék teljes fogazata.

A fogrendszert törtek alakjában is szokták jelölni. A számláló a felső, a nevező az alsó állkapocs fogazatát jelenti. A fogak háromféleségét (metsző-, szem- és zápfogak) egymástól elkülönítve, külön törtekben soroljuk fel, még pedig számszerűleg annyiszor és olyan sorrendben, amint azok az állkapocsban elhelyezkednek.

Ezek szerint a kutyafélék fogrendszere:

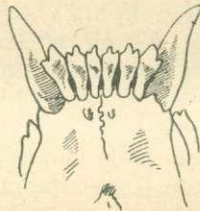
$$\frac{2}{2} \frac{1}{1} \frac{3}{4} \frac{1}{1} \frac{6}{6} \frac{1}{1} \frac{3}{4} \frac{1}{1} \frac{2}{2} = 42$$

ahol $\frac{6}{6}$ a metszőfogakat, $\frac{1}{1}$ és $\frac{1}{1}$ a szemfogakat (ebfogakat),
a $\frac{3}{4}$ és $\frac{3}{4}$ az előzáfogakat, $\frac{1}{1}$ és $\frac{1}{1}$ a szakító- vagy tépőfogakat,
 $\frac{2}{2}$ és $\frac{2}{2}$ az utózáfogakat jelenti.

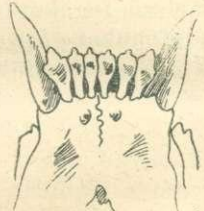

14.

1. év.

2. év.

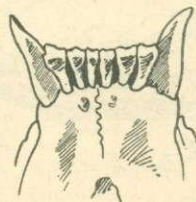

3. év.

15.

4. év.

5. év.

7. év.

2. ábra. A metszőfogak metszőélének a kopása a különböző korban.

A ragadozóknál is van az egyes fogaknál fogcsere és ez a fogcsere itt is jellemző a korra, de van egy könnyebb ismertetőjel, ami jó útmutató a kormegállapításnál.

Ugyanis a metszőfogak metszőélei hármas csúcsokban végződnek az egyéves daraboknál. Később ez a hármas hegy lekopik és végül egészen egyenes lesz a metszőél.

A három hegy mutatja, hogy az állat egyéves. Ha már csak két hegy van (az egyik már lekopott), úgy kétéves. Mikor már csak egy hegy van: hároméves. Amikor pedig a metszőél egyenesre kopott, akkor négyéves.

A negyedik év után a metszőfogak közötti résekből következtethetünk a korra. A kopással ugyanis a fogkorona kisebbedik és a fog nagysága csökken. Ez a rés (a metszőfogak közötti rés) a korrallal együtt nő. Idősebb állatoknál már jobban szétállnak a fogak, a nagyon idős daraboknál pedig kis darabok le is töredeznek.

Az idősebb állatok kormeghatározása már bizonytalan, de többnyire szükségtelen is, mert — különösen a rókáink — ritkán érnek el matuzsálemi kort. A legtöbb róka már 3—5 éves korban befejezi pályafutását.

Forrásmunkák: *Lovassy, Brehm, Szécsi* könyvei és főképen nagy segítségemre volt *dr. Szabó Ferenc* állatorvos úr, szfv. állat- és növénykerti főfelügyelő.

Helyreigazítás.

A *vaddisznó* korának meghatározásáról írt közleményemben (E. L. 1940. évi I. füzet) sajnálatosan néhány sajtóhiba maradt.

Igy a 30. oldalon, felülről a 4. sorban 3 pár szemfog helyett 2 pár a helyes. Az ugyanezen az oldalon található táblázatban „Az összes fogak száma“ c. rovat első száma helyesen nem 8, hanem 16.

Végül a 32. oldalon az első sor helyes szövege: „A további adatok — miként az előző táblázatái is — csak az egy oldalon levő fogazatra vonatkoznak.“

Sz.